

מִי דַעַת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

משחקי ילדים הפזורים בחדר האם מותר למינים ולסדרם?

משחקים שיש בהם צורות שונות או צבעים שונים ורוצה למינם כל אחד לסוגו, תלוי בזה: שאם רוצה עכשיו למינם בשביל לשחק בהם, מותר, שהרי בורר בשביל צורך שימוש מיידי. אבל אם גמרו לשחק בהם ורוצה עכשיו לסדרם במקומם, אסור למינם, שאין זה לשימוש מיידי אלא בשביל לאחר זמן.

ומה הדין סוגי צעצועים שונים הפזורים בחדר?

חדר ששיחקו בו הילדים בכמה מיני צעצועים שונים והם מונחים על הרצפה בערבובייה, תלוי בזה: שאם הם מונחים על הרצפה ומופרדים זה מזה, אינם נידונים כמעורבים, ומותר לקחת כל מין בפנ"ע ולסדרו במקומו. אבל אם הם מונחים צפופים זה לזה או בערימה וכדו', אסור למינם שהרי זה ברירה מתוך תערובת בשביל לאחר זמן. וכן הדין בתמונות או דפים שהתפזרו שאם הם מונחים יחד בערבובייה, אסור למינם ולסדרם לפי הסדר הראוי להם, אל א"כ צריך לזה בשביל שימוש מיידי.

ב. מה נחשב פסולת

למדנו בגליון הקודם שיש איסור בורר מן התורה בהוצאת הפסולת מתוך האוכל כשהם נמצאים בתערובת, וביארנו קצת מהו "תערובת". ועתה נבוא לבאר מה נחשב "פסולת" לעומת שאר

מה נחשב כשני מיני אוכלים שכשאינם מסודרים כל אחד בפני עצמו אסור להפרידם?

הרמ"א¹ כתב¹ ששני מיני דגים נחשבים כשני מינים, ואסור לברור אחד מחברו, אבל במין אחד של דגים אלא שיש חתיכות גדולות וקטנות, אין זה נחשב כשני מינים ומותר לברור הגדולות מתוך הקטנות או להיפך.

ושני מיני בשרים כגון חתיכות מבשר צלי וחתיכות מבשר מבושל, וכן אפילו במין אחד של דגים או בשר אלא שמין אחד מקולקל או שנשרף, נחשבים כשני מינים, ואסור לברור אחד מחבירו כשאינם מסודרים כל אחד בפני עצמו.²

חלקי עוף שונים כגון שוקיים חזה כנפיים, יש מהפוסקים³ הסוברים שהכל נחשב כמין אחד ומותר לברור האחד מחברו. אבל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל⁴ סובר שנחשבים כשני מינים ואסור לברור אחד מחבירו. ואם מקפיד תמיד שלא לאכול חלק אחד, לכו"ע נחשב לתערובת של שני מינים שונים.⁵

שתי חתיכות דגים ממין אחד ובאחת יש יותר עצמות, אינן נחשבות לשתי מינים ומותר לברור האחת מחברתה.⁶

¹ שם.

² מ"ב ס"ק ט"ו.

³ עיין ספר איל משולש פרק ג' הערה ז"ז.

⁴ ראה במכתבו המובא בסוף ספר מאור השבת ח"ג מכתב מ' אות ג'.

⁵ פרי מגדים סימן ש"ט במשבצות זהב ס"ק ב'.

⁶ שמירת שבת כהלכתה פרק ג' סעיף כ"ד בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל (עי"ש בהערה ס"א).

הדברים הנמצאים בתערובת שהמוציא משם יעבור על איסור בורר.

הדין הברור בזה הוא, באופן שיש תערובת של כמה מינים כגון תערובת של פיצוחים, ויש שם גרעין אחד מקולקל, אסור להוציא את הגרעין הזה מתוך התערובת, וכן בכל כי האי גוונא. ולהלן נביא בעז"ה כמה מקרים בהם יש לדון אם יש בזה איסור הוצאת פסולת מתוך האוכל.

האם מותר לשרות פירות במים ע"מ להוציא מהם את הלכלוך?

פירות כגון צימוקים או אשכול ענבים שפסולת מעורבת בהם, אסור לשרותם במים על מנת להפריד מהם את הפסולת, שהרי זה מפריד את הפסולת מתוך האוכל.⁷

פירות מלוכלכים האם מותר לרחצם במים?

ראשית יש לחלק בזה בין אופן שהפסולת מעורבת בתוך כמה פירות, לבין פסולת הדבוקה על הפרי. שבאופן שפסולת מעורבת בפירות, וכגון במקרה שכתבנו לעיל בצימוקים או אשכול ענבים שמעורב בהם פסולת, אסור לרחוץ אותם במים לכו"ע, שהרי ברחיצה זו הוא מפריד את האוכל מתוך הפסולת.

ובפרי שדבוק בו לכלוך כגון עפר או אבק או חומרי ריסוס, תלוי בזה: שאם הלכלוך ניכר, דעת רוב הפוסקים שמותר לרחצו סמוך לאכילה.⁸ והטעם, א' שכיון שא"א לאכול את הפרי בלא שטיפתו, א"כ הרי זה כמו שמותר לקלף את הפירות [וכפי שיתבאר להלן בעז"ה]. ב' שנחשב הדבר כמו ניקוי כלים שמותר, כיון שאין על מעשה הרחיצה שם ברירה אלא ניקוי בעלמא.⁹

אבל בשם החזו"א מביאים¹⁰, שאסור לטוף פירות כשהלכלוך ניכר בהם משום איסור ברירה. אבל אם הלכלוך אינו ניכר, לכו"ע מותר לטוף את הפרי. והטעם, שמכיון שאינו ניכר אין על הלכלוך הזה שם "פסולת"¹¹.

עלי חסה האם מותר לשרותם ולשטפם במים בשבת ע"מ לנקותם מחרקים ולכלוכים?

לאור מה שלמדנו לעיל עולה לנו, שאם אין הלכלוך ניכר בעלי החסה, מותר לשרותם ולשטפם במים כיון שאין על לכלוך זה שם פסולת.

אולם, כשהלכלוך ניכר, אם ע"י השריה במים צף הלכלוך למעלה או שוקע למטה, אסור לשרותם במים.

ואם אין הלכלוך נפרד מן העלים אלא ע"י השטיפה ששטפם אח"כ, לרוב הפוסקים הדבר מותר, ולחזו"א אסור.

וכל זה בחרקים ולכלוכים קטנים, אבל אם יש חרק או לכלוך גדול מותר להסירו כיון שאי"ז נחשב שהוא מעורב בעלי החסה.

⁷ סימן שי"ט סעיף ח' ומ"ב ס"ק כ"ח.

⁸ אגרות משה או"ח ח"א סי' קכ"ה, שמירת שבת כהלכתה פרק ג' סעיף כ"א, איל משולש פרק ט"ו הערה י'.

⁹ עיין אג"מ שם הערה מ"ח.

¹⁰ ספר דינים והנהגות מהחזו"א, וספר חוט השני להגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א ח"ב פרק כ"ה ס"ק ו' אות ג'.

¹¹ חוט שני שם ס"ק ו' וסוף ס"ק י"ג.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il